

การปรับประโยชน์ใช้สอยจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ผ่านกระบวนการ
การจัดทำคำแถลงนัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของเมือง
**An Adaptive Reuse of a Governor Residence through a Statement of
Significance for Urban Public Space Development**

ปาฏิหารีย์ จำงค์คำ^{1*} และ ดุษฎี ทายตะคุ¹
Patiharn Jumngkum^{1*} and Doosadee Thaitakoo¹

Received: July 07, 2023; Revised: August 31, 2023; Accepted: September 12, 2023

บทคัดย่อ

จวนผู้ว่าราชการเป็นบ้านพักประจำตำแหน่งของผู้ว่าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากส่วนกลาง แต่เนื่องจากแนวทางการกระจายอำนาจที่มีการผลักดันให้เกิดการเลือกตั้งผู้ว่าฯในทุกจังหวัด ทำให้จวนผู้ว่าฯหรือบ้านพักจะไม่ได้ถูกใช้งานปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการทิ้งร้าง การเสื่อมถอยของอาคารที่มีคุณค่าและความสำคัญ จวนเหล่านี้จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการรองรับการพัฒนาเมืองในอนาคต การปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารเป็นการนำเอาอาคารเก่ามาปรับปรุงเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้งานในรูปแบบใหม่เพื่อรองรับการพัฒนาเมือง โดยผ่านกระบวนการจัดทำคำแถลงนัยสำคัญแบบมีส่วนร่วม ส่งผลทำให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมกัน ตามแนวทางและหลักการ เกิดการใช้งานที่เหมาะสมต่อยุคปัจจุบัน และไม่สูญเสียคุณค่าและความสำคัญ “จวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี”เป็นกรณีศึกษาภายใต้บริบทของเมืองเก่าตั้งแต่ พ.ศ. 2474 ดำเนินการศึกษาและกระบวนการร่วมกับผู้คนในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาอันนำไปสู่ระบุคุณค่าผ่านคำแถลงนัยสำคัญ กำหนดแนวทางการปรับปรุง และสรุปแนวทางการดำเนินโครงการ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลที่สำคัญ ลงพื้นที่จัดกระบวนการในการสอบถามข้อมูล ความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ วิเคราะห์เพื่อนำไปสร้างแนวทางการปรับประโยชน์ใช้สอยพื้นที่กรณีศึกษา ซึ่งงานวิจัยนี้พบว่ากระบวนการจัดทำคำแถลงนัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วมสามารถสร้างความเข้าใจกระบวนการทำให้เกิดความเข้าใจในการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารที่มีคุณค่าและความสำคัญ และส่งผลทำให้เกิดกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เกิดการใช้งานในพื้นที่เมือง เป็นแนวทางสำหรับการปรับประโยชน์ใช้สอยพื้นที่แห่งอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: การปรับประโยชน์ใช้สอย คำแถลงนัยสำคัญ จวนผู้ว่าราชการจังหวัด อาคารที่มีคุณค่า

¹ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันอาศรมศิลป์ กรุงเทพมหานคร, Faculty of Architecture, Arsom Silp Institute of the Arts, Bangkok

*Corresponding author e-mail: palmpatiharn@gmail.com

Abstract

Governors' residences play a crucial role as permanent dwellings for appointed governors appointed by the government. Nevertheless, as a result of the decentralization trend, there is a growing demand for gubernatorial elections to be held in each individual province, the utilization of these governors' houses may be significantly reduced, which results in their neglect and the subsequent deterioration of their architecturally significant features. To address this issue, there is growing consideration for adaptive reuse, involving the renovation of these historical buildings to support future urban development. Through a collaborative process involving stakeholders, a statement of significance was developed to foster a sense of shared ownership of the area based on principles and guidelines that align with contemporary needs while preserving their historical and cultural importance. "The Governor's House in Kanchanaburi," is a case study in the context of Kanchanaburi dating back to the reign of King Rama III undertaken in collaboration with the local community to study and implement an adaptive-reuse plan that recognizes the value of these buildings and proposes directions for improvement. The research started with data collection through on-site surveys to obtain insights and opinions from various perspectives. The results revealed that the collaborative process employed in developing a statement of significance notably enhanced understanding of the adaptive-reuse process, thereby fostering a deeper appreciation for the historical architecture's value and significance. Furthermore, this approach creates a mechanism to drive the development of the urban area, enabling its usage in a way that is compatible with current needs while preserving its value and importance. As a result, this study serves as a guiding framework for adaptive-reuse projects in other locations, facilitating the development of urban spaces that align with contemporary requirements while preserving the unique qualities of each site.

Keywords: Adaptive Reuse, Governor Residences, Statement of Significance, Valuable Architecture

บทนำ

ในระบบการปกครองปัจจุบันผู้ว่าราชการจังหวัดคือกลไกสำคัญที่ถูกแต่งตั้งมาจากกระทรวงมหาดไทย เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการปกครองส่วนภูมิภาค ที่มีสวัสดิการบ้านพักที่เรียกว่าจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งโดยส่วนมากเป็นอาคารเก่าในประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและความสำคัญ ตั้งอยู่ในใจกลางพื้นที่สำคัญของเมืองเพื่อการปกครองระดับจังหวัด แต่เนื่องด้วยจากแนวคิดการเลือกตั้งผู้ว่าราชการในทุกจังหวัดที่มีหลักการมาจากการกระจายอำนาจ เพื่อให้คนที่อยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ได้เกิดการปกครองตนเองจากคนในจังหวัด (ปัญญาพันธุ์ พจนะลาวัณย์, 2565) ส่งผลทำให้ในอนาคตจวนผู้ว่าฯ เหล่านี้จะไม่ได้อยู่ใช้งานในรูปแบบเดิม ซึ่งจะทำให้เกิดการทิ้งร้างของจวนผู้ว่าฯ ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ

แนวคิดการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารประวัติศาสตร์ เป็นแนวคิดที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เหตุด้วยที่มีความต้องการนำอาคารประวัติศาสตร์ที่ไม่อยู่ใช้งาน มาปรับประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้เกิดการใช้งานให้เข้ากับยุคสมัยโดยไม่เสียคุณค่าที่สำคัญของอาคารเหล่านั้น เห็นได้จากการนำแนวคิดและทฤษฎีนี้มาใช้ในการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์หลายแห่งให้กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Adaptive - Reuse) การปรับปรุงอาคารเก่าเพื่อการใช้งาน ต้องคำนึงถึงรูปแบบการใช้งานที่เหมาะสมต่อสภาพปัจจุบัน ต้องคำนึงถึงสภาพอาคารในปัจจุบัน และคำนึงถึงคุณค่าที่สำคัญของอาคารเพื่อการรักษาคุณค่าที่สำคัญของอาคารไว้อีกด้วย (ยงธนศรี พิมพ์เสถียร, 2563)

จวนผู้ว่าราชการหลังเก่าจังหวัดกาญจนบุรีเป็นอาคารเก่าที่มีคุณค่า ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนมาโดยตลอด อยู่ในเขตโบราณสถานเมืองเก่าที่มีความสำคัญ (จิราพร จิวานวงศ์, 2560) อดีตเป็นสถานที่ตั้งบ้านที่พักของเจ้าเมืองกาญจนบุรี โดยอาคารหลังนี้เป็นหลังที่ 2 หลังจากการรื้อถอนหลังแรกเพื่อสร้างใหม่ ในโอกาสครบรอบร้อยปีเมืองกาญจนบุรี ถูกสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2474 ในสมัยรัชกาลที่ 7 โดยพระยาวิเศษฤๅชัย ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการ

จังหวัดในขณะนั้น ลักษณะอาคารเป็นบ้านพัก 2 ชั้น ทรงปั้นหย่า ก่ออิฐถือปูน หลังคาซ้อนลดหลั่นกันลงมา เป็นลักษณะผสมระหว่างทรงจั่ว ทรงปั้นหย่า และมะนิลา หน้าจั่วชั้นบนเป็นบานเกร็ดไม้เปิดปิดได้ เสาคอนกรีตผนังก่อด้วยอิฐถือปูน พื้นเป็นไม้เนื้อแข็ง บานหน้าต่างและบนกรอบประตูใส่กระจกลาย หลังคามุงด้วยกระเบื้องแบบทรงยุโรป ที่เป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นตัวแทนอาคารแบบตะวันตกที่ผสมผสานกับสถาปัตยกรรมในประเทศไทยที่สำคัญของเมืองกาญจนบุรี (โสมชยา ธนังกุล และพ็อน เปรมพันธ์, 2562) กล่าวได้ว่าอาคารหลังนี้เป็นภาพจำที่สำคัญของชาวเมืองและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์กาญจนบุรีมาโดยตลอด ส่งผลให้อาคารหลังนี้มีคุณค่าและความสำคัญต่อเมืองกาญจนบุรีมาจนถึงปัจจุบัน

รูปที่ 1 : จวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีในปัจจุบัน
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรีมีการสร้างจวนผู้ว่าฯแห่งใหม่ขึ้น ส่งผลทำให้จวนหลังนี้ไม่ได้ถูกใช้งานเป็นระยะเวลาเกือบ 2 ปี และเพื่อป้องกันไม่ให้อาคารหลังนี้เกิดความเสียหาย จึงเกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จวนผู้ว่าราชการร่วมกับหน่วยงานจังหวัด โดยชุมชนและภาคประชาชนมีส่วนร่วมสำคัญในการผลักดันให้เกิดนโยบายการปรับปรุงอาคารจวนผู้ว่าฯ ซึ่งคาดหวังว่าจะสร้างสาธารณะประโยชน์ให้แก่เมืองกาญจนบุรี และเป็นการรักษาคุณค่าของจวนผู้ว่าฯจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกระบวนการพัฒนาที่มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับปัจจัยแวดล้อม บริบทของพื้นที่ และลักษณะชุมชน (UN-Habitat, 2020) เมื่อก้าวถึงรูปแบบการอนุรักษ์ที่จะเกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาพื้นที่ ประกอบกับความต้องการของภาคประชาชนที่มีความต้องการจะทำการปรับปรุงจวนผู้ว่าฯ ให้เกิดสาธารณะประโยชน์ของเมืองกาญจนบุรี เพื่อให้สถานที่แห่งนี้มีความสอดคล้องกับบริบทรองรับการใช้งานที่จำเป็นของคนในเมือง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอมุมมองวิธีการในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะจากพื้นที่ของภาครัฐ ด้วยกระบวนการในการปรับประโยชน์ใช้สอยของจวนผู้ว่าฯผ่านการจัดทำค่าถลงนัยสำคัญแบบมีส่วนร่วม เพื่อหารูปแบบการใช้งานที่สามารถเกิดขึ้นในการสร้างพื้นที่สาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของผู้คนในเมืองนั้น ๆ

ทบทวนวรรณกรรม

การปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารที่มีคุณค่า

แนวคิดและทฤษฎีของการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารประวัติศาสตร์ เป็นแนวคิดที่กำลังได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เห็นได้จากการนำแนวคิดและทฤษฎีนี้มาใช้ในการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์หลายแห่งให้กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อที่จะรักษาความต่อเนื่องของการใช้สอยและรักษาความสำคัญของอาคารนั้นไว้ ยิ่งไปกว่านั้นแนวคิดของการปรับประโยชน์ใช้สอยยังเป็นผลดีกับการช่วยลดการใช้ทรัพยากร และมลภาวะที่ไม่จำเป็นในการสร้างอาคารใหม่ที่จะมีผลต่อความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมตามมาด้วย ในช่วงเวลาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าโครงการที่เป็นการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารประวัติศาสตร์ (วิลเลียมส์ อี. อี. 2560) การปรับประโยชน์ใช้สอยเป็นหนึ่งในการอนุรักษ์ โดยการนำอาคารที่มีสภาพที่ไม่สามารถตอบสนองการใช้งานเดิมได้ มาดำเนินการอนุรักษ์ด้วยการปรับเปลี่ยนการใช้งานใหม่ภายใต้กรอบอาคารเดิมเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ณ ช่วงเวลานั้น ในการปรับประโยชน์ใช้สอย เริ่มตั้งแต่การปรับปรุงการใช้งานขั้นพื้นฐานไปจนถึงการปรับเปลี่ยน และต่อเติม โดยสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการปรับประโยชน์ใช้สอยคือการรักษาคุณค่าและบูรณภาพของอาคารเดิมไว้ให้มากที่สุด หรือหากมีเหตุจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตัวอาคารเพื่อให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยใหม่ การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นการกระทำเพื่อส่งเสริมคุณค่าของตัวอาคารให้มีความเด่นชัดขึ้น (Heritage NSW, 2021) จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาคุณค่าของอาคารที่สำคัญก่อนการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารที่มีความสำคัญเสมอ

คำแถลงนัยสำคัญ

ชิป ศรีสกุลไชยรัก, ธนภัทร อานมณี, และธนา อุทัยภัตรากรู (2563) ได้กล่าวไว้ว่า “SOS” เป็นเสมือนเครื่องมือในการแสดงคุณค่าความสำคัญของแหล่งมรดก เป็นการยืนยันและสื่อสารถึงคุณค่าความสำคัญของแหล่งมรดกที่มีประสิทธิภาพและได้ระบุถึงลักษณะสำคัญของแหล่งนั้น ๆ รวมทั้งประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่แหล่งมรดกนั้น ต้องได้รับการปกป้องเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ต่อไป ปัจจุบันในหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สกอตแลนด์ ไอร์แลนด์ อังกฤษ และแคนาดา นั้นบรรจุไว้ในกฎหมายให้คำแถลงนัยสำคัญเป็นเอกสารเพื่อทำการยื่นจดทะเบียนแหล่งมรดกและให้เป็นเอกสารที่จะเป็นข้อกำหนดในการทำการบูรณะ โดยหน่วยงานที่จะเข้ามาทำการบูรณะนั้น จะต้องอ้างอิงการปรับปรุงให้สอดคล้องกับเอกสารคำแถลงนัยสำคัญนี้ กล่าวได้ว่าเอกสารคำแถลงนัยสำคัญนี้เป็นข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ในการปรับปรุงอาคารที่มีคุณค่าตามกฎหมายในประเทศที่กล่าวมาในข้างต้น

กระบวนการจัดทำคำแถลงนัยสำคัญ Statement of Significance (SOS) มีความจำเป็นอย่างมากต่อโครงการสาธารณะที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเป็นสิ่งทำลายคุณค่าที่มี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำคำแถลงนัยสำคัญ Statement of Significance (SOS) เพื่อประโยชน์ 3 ประการดังนี้ 1) เพื่อการรักษาคุณค่าตามหลักวิชาการ 2) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจร่วมกันในการรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และ 3) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป้าหมายโครงการ ที่จะนำมาเป็นเหตุผลสำคัญในการปรับประโยชน์ใช้สอย โดยคุณค่าที่ระบุในคำแถลงนัยสำคัญนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการให้นำหนักจากคุณค่าที่มาจากสังคมหรือผู้คนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ของผู้คนที่ในพื้นที่

การมีส่วนร่วม

คำว่า “การมีส่วนร่วม” หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Participation” โดย นัชชา ทิพนเตร (2565) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ถือเป็นอำนาจประเภทหนึ่งของประชาชนและเป็นกระบวนการจัดสรรอำนาจ (Redistribution of

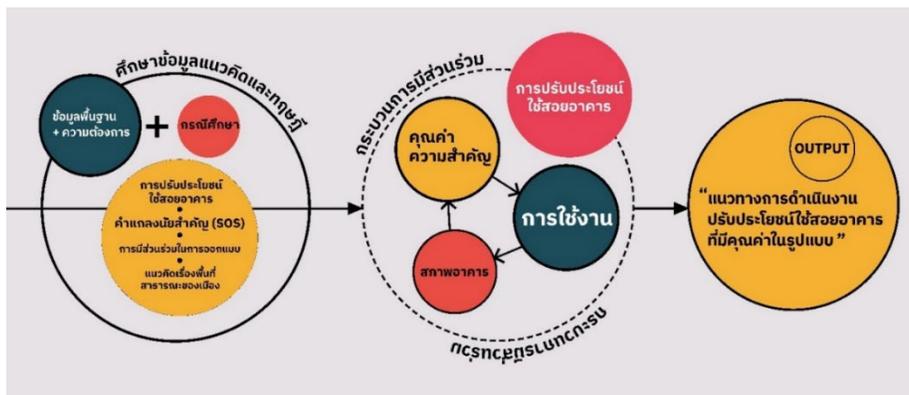
Power) โดยส่งเสริม ให้ประชาชนผู้ใดซึ่งอำนาจ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการดังกล่าว กล่าวคือ การมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ให้ประชาชนสามารถเข้าสู่การกำหนดแนวทาง การรับรู้และแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร การกำหนด เป้าหมายและนโยบายสาธารณะ การดำเนินงานกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ และการเปิดเผยและการกระจายผลประโยชน์ ทั้งนี้ การวางแผนอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการศึกษาความเป็นมาของพื้นที่ 2) ขั้นการวิเคราะห์ความสำคัญและศักยภาพของพื้นที่ 3) ขั้นการตั้งนโยบาย 4) ขั้นการอนุรักษ์-ปรับปรุง และ 5) ขั้นการนำแผน ไปสู่การปฏิบัติ (Australia ICOMOS, 2018) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการการพัฒนาพื้นที่ สาธารณะของเมืองในยุคปัจจุบัน

พื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะ เป็นพื้นที่ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปพบปะพูดคุยกันในประเด็นหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ สาธารณะ โดยความคิดเห็นสาธารณะจะถูกสร้างขึ้นภายใต้อาณาเขตของชีวิตทางสังคม การเข้าถึงพื้นที่นี้จะมี หลักการและระบบระเบียบที่เปิดกว้างให้แก่กลุ่มคนหรือพลเมืองทุก ๆ คนได้มีส่วนร่วมพื้นที่สาธารณะ จึงเป็นพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของผู้คน (ศุภชัย ชัยจันทร์ และณรงพน ไส้ประกอบทรัพย์, 2559) ก่อให้เกิดการสร้างความรู้สึกเป็น ส่วนรวม (Sense of Public) และผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของเมืองนั้นจะเป็นการสร้าง เพื่อเพิ่มพื้นที่สร้างปฏิสัมพันธ์ (ชวิตรา ตันติมาลา, 2560) และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในเมืองโดยปัจจัย ทางด้านพฤติกรรมที่เกิดจากสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลต่อลักษณะและการก่อรูปของพื้นที่สาธารณะในชุมชน มากกว่าปัจจัยทางด้านกายภาพ (จุพาลักษณ์ ไพบุลย์ฟุ้งเฟื่อง และต้นข้าว ปาณินท์, 2562) จึงมีความสำคัญอย่างมาก ที่จะต้องอาศัยความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ ที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอันเป็นการพัฒนาพื้นที่เพื่อ ให้เกิดการใช้งานที่เหมาะสมและมาจากความต้องการของผู้คนในเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่จัดอยู่ในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม หรือ PAR (Participatory Action Research) ที่ได้ใช้วิธีการจัดกระบวนการเพื่อการรับฟังข้อมูล ความต้องการ ระบุคุณค่าและออกแบบแนวทางการปรับ ประโยชน์ใช้สอย ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ผ่านการศึกษาแนวทางการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการค้นหาแนวทางในการดำเนินงานปรับปรุงอาคารที่มีคุณค่า ที่จะสามารถนำมาสร้างแนวทางที่ปรับใช้กับโครงการ ปรับปรุงในอนาคต โดยมีฐานงานวิจัยบนพื้นที่กรณีศึกษาจวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ศึกษาแนวคิดและวิธีการ ดำเนินงานการปรับประโยชน์ใช้สอย จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย และกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึง ขอบเขตในการวิจัยอันมีแนวคิดและลำดับในการดำเนินการวิจัย (Research Methodology) เป็นลำดับดังนี้

รูปที่ 2 : กรอบแนวคิดการวิจัย
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ผู้ร่วมกระบวนการงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับตัวแทนชุมชนปากแพรก จังหวัดกาญจนบุรี 18 คน และกลุ่มภูมิเมืองกาญจน์ 7 คน ที่เป็นภาคประชาสังคมในพื้นที่ รวมทั้งหมดจำนวน 25 คน อันได้มาจากการคัดเลือกโดยกลไกภายในกลุ่มที่มีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มที่ผ่านการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของเมืองที่มีเป้าหมายในการผลักดันการพัฒนาเมือง และมีความต้องการที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาแนวทางการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคาร ซึ่งใช้ผู้วิจัยมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บข้อมูลจากชุมชนและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อคิดรูปแบบกระบวนการ ออกแบบแนวทางการดำเนินงานวิจัย ผ่านการจัดทำคำแถลงนัยสำคัญ (Statement of Significant) อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการสร้างกรอบแนวคิดในการการปรับประโยชน์ใช้สอย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ขั้นตอนการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล** งานวิจัยนี้ใช้วิธีการในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการออกแบบแนวทางในการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารผู้ราชการจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับประโยชน์ใช้สอย ค่าแถลงนัยสำคัญ การมีส่วนร่วม และพื้นที่สาธารณะ ตลอดจนงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ 2) นำแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้จากการศึกษา มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างกระบวนการตรงตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย โดยมีทั้งหมด 5 ขั้นตอนดังนี้

2. **ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล** เพื่อให้เข้าใจถึงภูมิหลังของสถานที่ ศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรม ลักษณะที่ตั้ง ความเชื่อมโยงกับพื้นที่ ความเป็นไปได้ของโครงการในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ พร้อมกับศึกษาและสำรวจถึงสถานการณ์ปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาเมือง โดยมุ่งเน้นไปในเรื่องการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคาร และการออกแบบพื้นที่เมือง เพื่อนำไปสู่กระบวนการศึกษา

3. **ขั้นตอนการสำรวจสภาพอาคาร** เพื่อให้เกิดความเข้าใจในส่วนของอาคาร การกำหนดรูปแบบการใช้งานของจวนผู้ว่าฯ ที่จะเกิดขึ้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงขีดความสามารถในการรองรับการใช้งานที่จะสัมพันธ์กับการปรับประโยชน์ใช้สอย

เพื่อสร้างความเข้าใจในสภาพปัจจุบันของอาคารและบริเวณภายในจวนผู้ว่าฯ โดยใช้เครื่องมือแบบสำรวจสภาพอาคารและการสัมภาษณ์ผู้ร่วมกระบวนการวิจัย

4. ขั้นตอนกระบวนการจัดทำคำแถลงภัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วม จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องรูปแบบการจัดทำคำแถลงภัยสำคัญที่เป็นเครื่องมือสำหรับงานวิจัยหลัก มีหลากหลายวิธีการเช่น การศึกษาเชิงเอกสารเพื่อระบุคุณค่าและความสำคัญ ซึ่งในกระบวนการผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ร่วมกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการแสดงคุณค่าความสำคัญของอาคารจวนผู้ว่าฯ ซึ่งเป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยจะระบุลักษณะสำคัญของแหล่งมรดกวัฒนธรรมรวมทั้งประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่สถานที่นั้นจะต้องได้รับการอนุรักษ์ อันเป็นการสร้างความเข้าใจเรื่องคุณค่าและความสำคัญแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมแก่ผู้คนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสร้างรูปแบบความเข้าใจในเชิงสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญกับคุณค่าที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป็นสำคัญ เพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกันภายหลังการทำ SOS สร้างการยอมรับร่วมกัน และสร้างความเป็นเจ้าของในแหล่งมรดกร่วมกัน อีกประการคือการระบุรายละเอียดของอาคารที่เป็นส่วนที่สำคัญในการปรับประโยชน์ใช้สอยอย่างชัดเจนตลอดจนจะทำการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมนั้นอย่างไร ซึ่งจะทำให้เจ้าของโครงการ ผู้ดูแลพื้นที่ สถาปนิกและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจ และตระหนักรู้ถึงความสำคัญและองค์ประกอบที่สำคัญที่จะต้องได้รับการอนุรักษ์ โดยผู้วิจัยได้อธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจในเครื่องมือ SOS ให้กับชุมชน และภาคประชาชนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำมาเป็นกรอบในการร่วมเสวนาในประเด็นถึงคุณค่าและความสำคัญของจวนผู้ว่าฯ

รูปที่ 3 : กระบวนการคำแถลงภัยสำคัญเพื่อการร่วมกันในการระบุคุณค่าของจวนผู้ว่าฯจังหวัดกาญจนบุรี อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและเป็นเครื่องมือยืนยันถึงคุณค่าและความสำคัญ
ที่มา : คณะผู้วิจัย

จากการดำเนินกระบวนการพบว่าการใช้เครื่องมือค่าแกลงนัยสำคัญเป็นส่วนหลักในการที่จะเริ่มทำการอนุรักษ์ หรือปรับปรุงอาคารนั้นเป็นเหมือนกับข้อตกลงที่ทางกลุ่มยอมรับร่วมกัน และมากไปกว่านั้นคือเป็นเหตุผลของการอนุรักษ์ว่าทำไมจึงต้องอนุรักษ์ และจะอนุรักษ์สิ่งใดบ้าง ซึ่งการใช้เครื่องมือสากลในรูปแบบนี้ทำให้เกิดการยอมรับการเขียนค่าแกลงนัยสำคัญจากวงเสวนาครั้งนี้เป็นอย่างดี สร้างความต้องการที่จะผลักดันโครงการมากยิ่งขึ้น และมากไปกว่านั้นคือการทำให้องค์กรสามารถมอง และคิดต่อไปได้ว่านอกจากอาคารแล้วยังมีสิ่งสำคัญต่าง ๆ นอกเหนือไปจากอาคารจวนผู้ว่าฯ หรือไม่ รวมถึงการใช้งานหลักโดยคร่าว ๆ ว่า การปรับปรุงครั้งนี้ เป้าหมายหลักของจวนแห่งนี้คือการเป็นสถานที่แนะนำหรือสถานที่อันบอกกล่าวเรื่องราวของเมือง เป็นพื้นที่สร้างกิจกรรมร่วมกันของคนในเมือง เป็นพื้นที่บอกเล่าประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และต้องอยู่ในระดับพื้นที่สาธารณะของเมือง

5. ขั้นตอนแนวทางการออกแบบและกำหนดรูปแบบการใช้สอย เพื่อผลักดันความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้รับการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นแนวทางในการสร้างมุมมองให้เห็นทิศทางและรูปแบบแนวที่จะเกิดขึ้นร่วมกันในระดับกลุ่มองค์กรการขับเคลื่อนของเมือง หน่วยงานจากภาครัฐ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เนื่องด้วยพื้นที่สาธารณะมีความสำคัญต่อมิติหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม พลเมือง เป็นต้น แนวทางการปรับประโยชน์ใช้สอยจวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีเชิงสาธารณะในเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างเมืองที่มีสุขภาพดี เมืองที่เป็นธรรมและสามารถเข้าถึงได้สำหรับทุกคน (นฤมล นิ่มนวล, 2565) ที่นำไปสู่การร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันออกแบบการใช้งานของพื้นที่ศึกษา ในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาให้เป็นพื้นที่สาธารณะของของชาวเมืองกาญจนบุรีอย่างแท้จริง

รูปที่ 4 : แนวทางออกแบบการปรับประโยชน์ใช้สอยที่เปิดพื้นที่สำหรับสาธารณะของเมืองและขยายขอบเขตของการพัฒนาพื้นที่อันเนื่องมาจากกระบวนการค่าแกลงนัยสำคัญ โดยมุ่งเน้นการรักษาคุณค่าเดิมของจวน สร้างรูปแบบการใช้งานใหม่กับพื้นที่โดยรอบ ปรับปรุงเพื่อมุ่งเน้นให้จวนผู้ว่าฯ เป็นสมบัติที่สำคัญของคนกาญจนบุรี
ที่มา : คณะผู้วิจัย

6. ขั้นสรุปผลและแนวทางการดำเนินงาน ในขั้นนี้คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือการจัดทำรูปทัศนียภาพและแบบปรับปรุงที่ได้ผ่านการร่วมกันออกแบบจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอผ่านการจัดทำกระบวนการเวทีสาธารณะ ที่จะเป็นกระบวนการ เพื่อร่วมกันหาข้อสรุปในการจัดการสำหรับดำเนินโครงการต่อ หาผู้ที่สนใจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดบทบาทรวมถึงร่วมกันออกแบบทางในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาให้เกิดเป็นพื้นที่สาธารณะเมืองเพื่อสร้างกลไกในการขับเคลื่อนพื้นที่งานในประเด็นดังกล่าว รวมถึงเป็นการจัดตั้งทีมงานที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเมืองต่อไปในอนาคต

รูปที่ 5 : กระบวนการเวทีสาธารณะในการสรุปผลและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อหาแนวทางการดำเนินการต่อของจวนผู้ว่าฯ โดยผ่านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบว่าจวนผู้ว่าฯ กาญจนบุรี ได้มีแนวทางการปรับประโยชน์ใช้สอยไปในรูปแบบพื้นที่สาธารณะของเมืองกาญจนบุรี ซึ่งมีรูปแบบการใช้สอยที่เหมาะสมกับปัจจุบันอยู่ภายใต้หลักการอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยดำเนินการผ่านกลไกการทำงานของเมืองเป็นหลัก โดยจะสรุปผลการวิจัยได้หลัก ๆ 3 ประเด็นดังนี้

1. จากการวิจัยครั้งนี้ค้นพบว่าพื้นที่ของภาครัฐที่มีคุณค่าและความสำคัญ ในกรณีที่ไม่ได้มีการใช้งานหรือปล่อยให้ถูกทิ้งร้างอันจะก่อผลเสียกับอาคารและสถานที่ สามารถที่จะพัฒนาพื้นที่ให้อยู่ในรูปแบบสาธารณะ โดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมกระบวนการในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นไปตามหลักการ เพื่อไม่ให้เกิดการลดทอนคุณค่าและความสำคัญของสถานที่เหล่านั้นลง จากพื้นที่ศึกษาจวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอมุมมองในการพัฒนาพื้นที่ มอบสิทธิในการตัดสินใจด้านรูปแบบการใช้งาน แนวทาง และการจัดการกับชุมชนที่จะเป็นผู้ใช้งานหลักในพื้นที่ อันเป็นการสร้างกลไกการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อการขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ ในการพัฒนาเมือง

2. วิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่เชิงสาธารณะอย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการที่เป็นไปตามหลักการการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อปรับปรุงอาคารจวนผู้ว่าฯ เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่จะสร้างกระบวนการให้ทุกภาคี ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันรับรู้ เปิดเผยและแบ่งปันข้อมูลข่าวสารร่วมกันระบุคุณค่าความสำคัญของอาคาร

จวนผู้ว่าฯ และกำหนดค่าแถลงนัยสำคัญ (Statement of Significance) รวมทั้งร่วมกันกำหนดแนวทางการออกแบบและกำหนดรูปแบบการใช้งานในการปรับประโยชน์ใช้สอยของอาคารจวนผู้ว่าฯ ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่ทุกภาคส่วนจะมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้และมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยใช้ค่าแถลงนัยสำคัญ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการแสดงคุณค่าความสำคัญของอาคารจวนผู้ว่าฯ ซึ่งเป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยจะระบุลักษณะสำคัญของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมรวมทั้งประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่จะต้องได้รับการอนุรักษ์ อันเป็นการสร้างความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญระหว่างแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมกับผู้คนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงสาธารณะ

3. รูปแบบการใช้งานที่เกิดขึ้นควรจะมาจกกระบวนการต่าง ๆ ร่วมกัน จากพื้นที่ศึกษาจวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีพื้นที่แห่งนี้ถูกนำเสนอให้อยู่ในรูปแบบ “ภูมิบ้าน ภูมิเมือง” ที่ได้รับการเสนอจากการแลกเปลี่ยนและเป็นข้อสรุปในกระบวนการ อันเป็นการอธิบายถึงการเป็นพื้นที่สำคัญที่ตั้งอยู่ใจเมืองกาญจนบุรี เป็นพื้นที่ในการสร้าง และรักษาคุณค่า รวมถึงการบอกเล่าถึงคุณค่าและความสำคัญของเมืองให้ผู้คนที่เข้ามาใช้ในพื้นที่แห่งนี้เกิดความรับรู้ในประวัติศาสตร์ของเมือง และสามารถผนวกกับการเป็นพื้นที่ในการแสดงประเพณีวัฒนธรรมของเมืองกาญจนบุรีได้ อันเป็นรูปแบบที่ผ่านกระบวนการออกแบบร่วมกันโดยใช้ค่าแถลงนัยสำคัญเป็นการกำหนดกรอบประโยชน์ใช้สอยที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ โดยลักษณะทางกายภาพและตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ที่กรณีศึกษานั้นเอื้อให้พื้นที่แห่งนี้สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่สาธารณะของเมือง (มลชฎากร สุขการ และพรทิพย์ กิมนวน, 2563) ซึ่งอยู่ในรูปแบบสาธารณะของชุมชนเป็นหลัก

อภิปรายผล

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดที่ไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์ ในปัจจุบันสามารถนำพื้นที่มาปรับประโยชน์ใช้สอยให้สอดคล้องต่อความต้องการ ใช้งานในพื้นที่ในเชิงสาธารณะ ผลการศึกษาของงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารที่มีคุณค่าและความสำคัญโดยผ่านกระบวนการจัดทำค่าแถลงนัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วม นั้น จะสามารถพัฒนาพื้นที่โดยเป็นการสร้างกลไกไปพร้อมกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของเมืองได้ โดยผ่านแนวทางที่ผู้วิจัยได้ปรับใช้เพื่อให้เกิดรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ศึกษาและเมืองกาญจนบุรี

ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นอาคารที่มีขนาดเล็กและมีคุณค่าด้านสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นไม่สูงมากจึงสามารถใช้วิธีการดำเนินงานวิจัยในรูปแบบนี้ได้ และเนื่องด้วยพื้นที่กรณีศึกษามีความพร้อมในการร่วมกระบวนการซึ่งเป็นกลุ่มภาคประชาชนที่เข้มแข็งและมีแนวทางในการเสนอรูปแบบที่ค่อนข้างเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกันจึงก่อให้เกิดความราบรื่นของกระบวนการในการดำเนินการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดแนวทางที่อาจไม่เกิดการถกเถียงในประเด็นต่าง ๆ รูปแบบหรือแนวทางที่เกิดขึ้นจึงค่อนข้างเรียบง่าย และสามารถสร้างกลไกในการขับเคลื่อนงานได้อย่างดี ซึ่งกลไกการขับเคลื่อนประเด็นงานในพื้นที่จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะแบบใหม่บนพื้นที่ของภาครัฐ โดยการดำเนินงานผ่านงานศึกษาที่ดึงภาคีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านกระบวนการจัดทำค่าแถลงนัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วม โดยผลของงานวิจัยในครั้งนี้นี้มีความสอดคล้องและข้อแตกต่างกับงานวิจัยกับของ ภูรี อัมพันธ์ และวิมลรัตน์ อิศระธรรมบุญ (2562) ที่ได้ศึกษาการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารประวัติศาสตร์เป็นพื้นที่การเรียนรู้สร้างสรรค์ เป็นแนวทางการสร้างความสำคัญกับคุณค่าและความแท้ของอาคารประวัติศาสตร์ไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงการใช้งานที่มีความเหมาะสมกับยุคสมัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างอาคารเก่าและการใช้งานใหม่ นอกจากนี้ยังทำให้อาคารกลับมามีความสำคัญกับที่ตั้ง โดยทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางกิจกรรมที่เชื่อมต่อความสัมพันธ์กับอาคารต่าง ๆ ของย่านนั้น งานวิจัย

ชั้นนี้ได้ใช้กระบวนการจัดทำคำแถลงนัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วมเข้ามาให้หน้าหนักในการตัดสินใจและเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการที่ผ่านการลงความเห็นร่วมกันของผู้คนในเมือง โดยการนำอาคารที่เคยเป็นการทำงานประเภทเดี่ยวมาปรับเปลี่ยนเป็นการใช้งานแบบสาธารณะ และสัมพันธ์กับงานวิจัยของ Heritage NSW (2021) ที่ให้คุณค่ากับการมีส่วนร่วมของคนพื้นที่เพื่อการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารที่มีคุณค่าและความสำคัญโดยใช้กระบวนการคำแถลงนัยสำคัญเพื่อการสื่อสารและสร้างกระบวนการในการพัฒนาพื้นที่ ที่ได้ปรับให้เข้ากับบริบทของเมืองกาญจนบุรี

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

งานวิจัยเรื่องการปรับประโยชน์ใช้สอยจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ผ่านกระบวนการการจัดทำคำแถลงนัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของเมือง มีการสรุปผลการวิจัยไว้ 4 ข้อดังต่อไปนี้

1.1 จากกระบวนการคำแถลงนัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วม ค้นพบว่าเป็นกระบวนการที่สร้างความรับรู้ในความสำคัญของพื้นที่ศึกษาและสถานที่สำคัญโดยรอบ มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการกำหนดขอบเขตแนวทางการปรับปรุงซึ่งจากกรณีศึกษาจวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีนั้นเป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงประเด็นนี้เพื่อสร้างกรอบแนวทางการคิดในการพัฒนาพื้นที่ โดยยึดโยงสถานที่สำคัญเข้ามามีส่วนในการรักษาความสำคัญ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกัน โดยอาศัยการปรับปรุงจวนผู้ว่าฯ เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของเมืองพร้อมกับการรักษาคุณค่าและความสำคัญเพื่อสร้างเหตุผลให้กับการปรับประโยชน์ใช้สอยมากกว่ามิติของการปรับปรุงอาคารแบบทั่วไป เพื่อเป็นการรักษาสถานที่สำคัญ และคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ของแหล่งมรดกโดยรอบ ผ่านการปรับประโยชน์ใช้สอยที่ตอบสนองต่อความต้องการการใช้สอยในปัจจุบัน

1.2 ผู้วิจัยค้นพบว่าการศึกษานอกระบบจากกรณีศึกษาแห่งอื่นเพื่อสร้างความเข้าใจในวิถีคิดการดำเนินงานผลลัพธ์และแนวทางการปรับปรุงโดยใช้รูปภาพประกอบเพื่อการอธิบายและสร้างความเข้าใจในการนำเสนอั้นเป็นการสร้างจินตนาการร่วม สร้างแรงขับเคลื่อน และการมองภาพแนวทางการสื่อสารการปรับปรุงอาคารด้วยกรณีศึกษาเพื่อการวางทิศทางร่วมเป็นกรอบแนวคิดตั้งต้นกำหนดแนวทางผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สู่การสร้างพื้นที่สาธารณะใหม่ของเมืองที่มีความสำคัญผ่านกระบวนการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารที่มีคุณค่า

1.3 จากการดำเนินงานวิจัยได้ดำเนินการร่างคำแถลงนัยสำคัญโดยผลที่ได้รับ นอกเหนือจากเป็นเครื่องมือเพื่อการระบุคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่กรณีศึกษา และเป็นการอธิบายเหตุผลในการปรับประโยชน์ใช้สอยพื้นที่จวนผู้ว่าฯ แล้ว คำแถลงนัยสำคัญยังเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และมองเห็นถึงความสำคัญร่วมกัน อันเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่สำคัญ จากประเด็นความต้องการที่จะรักษาคุณค่า และต่อยอดเพื่อการส่งเสริมคุณค่า รวมถึงการส่งต่อคุณค่าเหล่านั้นผ่านการเพิ่มการเข้าถึงการใช้สอยในพื้นที่กับรูปแบบการใช้สอยใหม่ เพื่อการสร้างการรับรู้ ดังนั้นในการระบุคุณค่าความสำคัญของแหล่งมรดกหรือสถานที่สำคัญใด ๆ การใช้คำแถลงนัยสำคัญเป็นเครื่องตั้งต้นในการสื่อสารการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ล้วนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

1.4 จากการพัฒนาอาคารที่มีคุณค่าและความสำคัญของภาครัฐ ที่ผ่านมาโดยส่วนมากเกิดจากการดำเนินการทั้งหมดผ่านการตัดสินใจของภาครัฐ ไม่ได้ผ่านการมีส่วนร่วมโดยภาคประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชน ซึ่งหลายพื้นที่ที่มาจากการพัฒนาโดยภาครัฐมักจะอยู่ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ อันเป็นการใช้งานที่ดีในเชิงการสื่อสารคุณค่า แต่แบ่งแยกระหว่างพื้นที่

สื่อสารคุณค่าและพื้นที่สาธารณะอย่างชัดเจน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงนำเสนอรูปแบบการพัฒนาที่ผ่านกระบวนการจัดทำค่าถลง
นัยสำคัญอย่างมีส่วนร่วม ที่จะสร้างข้อตกลงร่วมกันในการรักษาและส่งเสริมคุณค่าด้านการใช้งานให้กับผู้คนภายในเมืองได้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 งานศึกษาในครั้งนี้เป็นการเสนอแนวทางในการปรับประโยชน์ใช้สอยที่จะสร้างกรอบแนวคิดในการปรับปรุงที่
มีความเป็นไปได้บนพื้นที่ศึกษา จวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี หากมีนโยบายหรือโครงการที่จะดำเนินการใน
การปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีการศึกษาเชิงลึกในด้านโบราณคดีเพื่อยืนยันความถูกต้องในเชิงหลักการก่อนการปรับ
ประโยชน์ใช้สอยจวนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี

2.2 จากพื้นที่ศึกษาที่มีสถานะของอาคารที่มีคุณค่าในระดับเมือง จึงเลือกที่จะใช้วิธีการดำเนินการศึกษาตาม
กระบวนการที่ได้ระบุไว้ในวิทยานิพนธ์ ซึ่งในการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารที่มีคุณค่าและความสำคัญในเชิงสาธารณะ
สำหรับพื้นที่แห่งอื่น รูปแบบการดำเนินการ ต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจ “ระดับและสถานะของอาคาร” เหล่านั้นเพื่อการเลือก
วิธีการและเครื่องมือที่จะใช้ในกระบวนการ ซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมที่ร่วมกันออกความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียหลายฝ่าย ถึงรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อสร้างแนวทางให้ตอบสนองความต้องการของผู้คนในพื้นที่ให้
ได้มากที่สุด

2.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาคารที่มีคุณค่าบนพื้นที่ของภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่สาธารณะ
ในระดับเมืองโดยผ่านการร่วมมือหลายฝ่ายภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ เนื่องด้วยกลไกในปัจจุบันของภาครัฐ
ส่วนของท้องถิ่นในปัจจุบันมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและอำนาจหน้าที่ จึงเสนอให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการสนับสนุน
การพัฒนาเมือง ผ่านการปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารที่มีคุณค่าเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะของเมือง จะช่วยเปิดโอกาสให้
สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่รูปแบบเดียวกับพื้นที่ศึกษาในแห่งอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลักษณ์ ไพบูลย์ฟุ้งเฟื่อง และ ต้นข้าว ปาณินท์. (2562). การก่อรูปของพื้นที่สาธารณะในย่านชุมชนเก่า: กรณีศึกษา
ชุมชนพาดสาย ย่านเยาวราช. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 12(6), 646-662.
- จิราพร จิวานวงศ์. (2560). *พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต กรณีศึกษาชุมชนบนถนนปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันอาศรมศิลป์)
- ชวิตรา ดันติมาลา. (2560). พื้นที่สาธารณะและการผลิตพื้นที่: ความหมายใหม่ของความสัมพันธ์ทางสังคม.
วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 10(1), 92-103.
- ธิป ศรีสกุลไชยรัก, ธนภัทร อานมณี และ ธนา อุทัยภักตรากร. (2563). *การศึกษาคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ และความต้องการทาง
สังคมในการอนุรักษ์พัฒนาสถานีรถไฟหัวลำโพง*. กรุงเทพฯ: สถาบันอาศรมศิลป์.
- นฤมล นิ่มนวล. (2565). การจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม: กรณีศึกษา
กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 9(1), 45-58.
- นัชชา ทิพเนตร. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล
ตำบล จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรณ*, 9(8), 395-413.

- บุรี อำพันสุข และ วิมลรัตน์ อิศระธรรมบุญ. (2562). การปรับประโยชน์ใช้สอยอาคารประวัติศาสตร์เพื่อเป็นพื้นที่
การเรียนรู้สร้างสรรค์ กรณีศึกษา อาคารในพื้นที่อนุรักษ์ของกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสารศาสตร์*, 3, 367-379.
- ภิญญพันธ์ พจนะลาวัฒน์. (2565). บ้านพักข้าราชการส่วนภูมิภาค อำนาจเมืองหลวงในต่างจังหวัด กับการทำให้เป็นพื้นที่
สาธารณะของ. สืบค้นจาก <https://plus.thairath.co.th/topic/spark/101816>
- มลชฎาภรณ์ สุขการ และ พรทิพย์ กิมนวน, (2563). กิจกรรมและปัจจัยทางกายภาพในพื้นที่สาธารณะเมืองเก่า
นครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, 32, 28-42.
- ยงธนันท์ พิมลเสถียร. (2563). หลักคิดด้านคุณค่าของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สมาคม
สถาปนิกสยาม ในพระราชาูปถัมภ์.
- วิมลรัตน์ อิศระธรรมบุญ. (2560). คำศัพท์และวิธีการอนุรักษ์: เอกสารประกอบการสอนวิชาการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและ
สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ชัยจันทร์ และ ณรงพน ไส้ประกอบทรัพย์. (2559). แนวคิดสาธารณะของพื้นที่สาธารณะในเมือง. *วารสารวิชาการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 15(2), 71-83.
- โสมชยา ธนังกุล และ ฟ็อน เปรมพันธ์. (2562). *ภูมิเมืองกาญจน์ ย่านปากแพรก*. กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์ศิลปะ
และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- Australia ICOMOS. (2018). *The Burra Charter*. Retrieved from <https://australia.icomos.org/>
- Heritage NSW. (2021). *Investigating heritage significance Heritage*. New South Wales: Office of NSW, NSW
Department of Planning.
- UN-Habitat. (2020). *Public space site-specific assessment*. Nairobi: UN-Habitat.